ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2021/2164 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 3ης Δεκεμβρίου 2021

με την οποία επιτρέπεται στο Βέλγιο να χορηγήσει άδεια σε βιοκτόνα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2021) 8670]

(Τα κείμενα στη γαλλική και την ολλανδική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων ([1]), και ιδίως το άρθρο 55 παράγραφος 3,

Αφού ζήτησε τη γνώμη της μόνιμης επιτροπής βιοκτόνων,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 περιέχει δραστικές ουσίες που έχουν χαρακτηριστικά πιο ευνοϊκά για το περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία ή την υγεία των ζώων. Συνεπώς, στα προϊόντα που περιέχουν αυτές τις δραστικές ουσίες είναι δυνατόν να δίνεται άδεια με απλουστευμένη διαδικασία. Το άζωτο περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 μόνο για χρήση σε περιορισμένες ποσότητες σε ετοιμόχρηστες φιάλες αερίου.

(2) Σύμφωνα με το άρθρο 86 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, έχει δοθεί έγκριση για το άζωτο ως δραστική ουσία για χρήση σε βιοκτόνα του τύπου προϊόντων 18, τα εντομοκτόνα ([2]). Βιοκτόνα που αποτελούνται από άζωτο, όπως έχει εγκριθεί, έχουν αδειοδοτηθεί σε αρκετά κράτη μέλη και κυκλοφορούν σε κυλίνδρους αερίου ([3]).

(3) Το άζωτο μπορεί επίσης να παραχθεί επιτόπου από τον ατμοσφαιρικό αέρα. Το επιτόπου παραχθέν άζωτο δεν έχει προς το παρόν εγκριθεί για χρήση στην Ένωση και ούτε έχει καταχωριστεί στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 ούτε έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο δραστικών ουσιών που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα επανεξέτασης των υπαρχουσών δραστικών ουσιών στα βιοκτόνα του παραρτήματος ΙΙ του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1062/2014 της Επιτροπής ([4]).

(4) Σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, στις 30 Ιουλίου 2021 το Βέλγιο υπέβαλε στην Επιτροπή αίτηση για παρέκκλιση από το άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο α) του εν λόγω κανονισμού για να του επιτραπεί να χορηγήσει άδεια σε βιοκτόνα που αποτελούνται από άζωτο το οποίο έχει παραχθεί επιτόπου από τον ατμοσφαιρικό αέρα, για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (στο εξής: αίτηση).

(5) Τα αντικείμενα που αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά προσβάλλονται και υφίστανται φθορές από μια μεγάλη ποικιλία επιβλαβών οργανισμών, από έντομα έως μικροοργανισμούς. Η παρουσία τέτοιων οργανισμών όχι μόνο μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια του ίδιου του πολιτιστικού αγαθού, αλλά ενέχει επίσης τον κίνδυνο να διασπαρούν οι εν λόγω επιβλαβείς οργανισμοί σε άλλα κοντινά αντικείμενα. Χωρίς κατάλληλη επεξεργασία, τα αντικείμενα θα μπορούσαν να υποστούν ανεπανόρθωτη βλάβη, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει σοβαρά η πολιτιστική κληρονομιά.

([1]) ΕΕ L 167 της 27.6.2012, σ. 1.

([2]) Οδηγία 2009/89/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 2009, για την τροποποίηση της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ώστε να ενσωματωθεί στο παράρτημα Ι το άζωτο ως ενεργός ουσία (ΕΕ L 199 της 31.7.2009, σ. 19).

([3]) Κατάλογος εγκεκριμένων προϊόντων στη διεύθυνση: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products.

([4]) Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1062/2014 της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2014, σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών για τη συστηματική εξέταση όλων των υπαρχουσών δραστικών ουσιών που περιέχονται σε βιοκτόνα τα οποία αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 294 της 10.10.2014, σ. 1).

(6) Το επιτόπου παραχθέν άζωτο χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ελεγχόμενης ατμόσφαιρας με πολύ χαμηλή συγκέντρωση οξυγόνου (ανοξία) σε μόνιμες ή προσωρινές σφραγισμένες σκηνές ή θαλάμους επεξεργασίας, για τον έλεγχο της δράσης των επιβλαβών οργανισμών επί των αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το άζωτο διαχωρίζεται από τον ατμοσφαιρικό αέρα και εισάγεται με αντλία στον θάλαμο ή τη σκηνή επεξεργασίας, όπου η περιεκτικότητα της ατμόσφαιρας σε άζωτο αυξάνεται στο 99 % περίπου και, κατά συνέπεια, το οξυγόνο αφαιρείται σχεδόν παντελώς. Η περιεκτικότητα σε υγρασία του αζώτου που διοχετεύεται στην περιοχή επεξεργασίας καθορίζεται σύμφωνα με τις ανάγκες του υπό συντήρηση αντικειμένου. Οι επιβλαβείς οργανισμοί δεν μπορούν να επιζήσουν στις συνθήκες που δημιουργούνται μέσα στον θάλαμο ή τη σκηνή επεξεργασίας.

(7) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλε το Βέλγιο, η χρήση επιτόπου παραχθέντος αζώτου φαίνεται να είναι η μόνη αποτελεσματική τεχνική για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάθε είδους υλικό και συνδυασμό υλικών που βρίσκονται στα πολιτιστικά ιδρύματα χωρίς να τα βλάπτει και είναι αποτελεσματική έναντι όλων των αναπτυξιακών σταδίων των επιβλαβών οργανισμών στην πολιτιστική κληρονομιά.

(8) Η μέθοδος της ανοξίας ή της τροποποιημένης ή ελεγχόμενης ατμόσφαιρας περιλαμβάνεται στο πρότυπο EN 16790:2016 «Διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς — Ολοκληρωμένη διαχείριση παρασιτοκτονίας» και το άζωτο περιγράφεται στο εν λόγω πρότυπο ως αυτό που χρησιμοποιείται περισσότερο για τη δημιουργία ανοξίας.

(9) Υπάρχουν και άλλες τεχνικές για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών, όπως οι τεχνικές θερμικού σοκ (υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες). Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιούνται βιοκτόνα που περιέχουν άλλες δραστικές ουσίες για τον σκοπό αυτό. Ωστόσο, σύμφωνα με το Βέλγιο, καθεμία από τις τεχνικές αυτές έχει περιορισμούς όσον αφορά τη ζημία που θα μπορούσε να προκληθεί σε ορισμένα υλικά κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας.

(10) Όπως αναφέρεται στην αίτηση, σπάνια χρησιμοποιούνται άλλες δραστικές ουσίες στα πολιτιστικά ιδρύματα, λόγω των επικίνδυνων χαρακτηριστικών τους. Μετά την επεξεργασία με τις εν λόγω ουσίες, τα κατάλοιπα στα επεξεργασμένα αντικείμενα μπορεί να ελευθερωθούν σταδιακά στο περιβάλλον, γεγονός που συνεπάγεται κίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου. Επιπλέον, οι ουσίες αυτές μπορεί να αντιδράσουν με τα υλικά των αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς, προκαλώντας μη αναστρέψιμες αλλαγές, ιδίως στην επιφάνειά τους.

(11) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην αίτηση, η χρήση αζώτου που περιέχεται σε κυλίνδρους δεν είναι κατάλληλη εναλλακτική λύση για τα πολιτιστικά ιδρύματα, διότι παρουσιάζει πρακτικά μειονεκτήματα. Οι περιορισμένες ποσότητες που περιέχονται σε κάθε κύλινδρο συνεπάγονται την ανάγκη για συχνή μεταφορά και ξεχωριστή εγκατάσταση αποθήκευσης. Η επεξεργασία με άζωτο σε κυλίνδρους θα συνεπαγόταν επίσης υψηλό κόστος για τα πολιτιστικά ιδρύματα.

(12) Το να ζητηθεί από τα πολιτιστικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών —καθεμία από τις οποίες θα είναι κατάλληλη για συγκεκριμένα υλικά και αντικείμενα— αντί να χρησιμοποιούν μία τεχνική που έχει ήδη δοκιμαστεί και είναι κατάλληλη για όλα τα υλικά, θα συνεπαγόταν πρόσθετες δαπάνες για τα πολιτιστικά ιδρύματα και θα καθιστούσε δυσκολότερη την επίτευξη του στόχου τους να απομακρυνθούν από τη χρήση πιο επικίνδυνων δραστικών ουσιών κατά την ολοκληρωμένη διαχείριση παρασιτοκτονίας. Επιπλέον, η εγκατάλειψη εγκαταστάσεων και εξοπλισμού που αγοράστηκαν για την ανοξία με επιτόπου παραχθέν άζωτο θα αντιπροσώπευε απώλεια προηγούμενων επενδύσεων.

(13) Σε αρκετές συνεδριάσεις ([5]) της ομάδας εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής, αποτελούμενης από εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών για τα βιοκτόνα, που πραγματοποιήθηκαν το 2019, έλαβαν χώρα συζητήσεις σχετικά με πιθανή παρέκκλιση, δυνάμει του άρθρου 55 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, για το επιτόπου παραχθέν άζωτο.

(14) Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, μετά την πρώτη παρόμοια αίτηση παρέκκλισης για προϊόντα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο από την Αυστρία, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων διεξήγαγε δημόσια διαβούλευση σχετικά με την εν λόγω αίτηση, παρέχοντας σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να διατυπώσουν τις απόψεις τους. Η συντριπτική πλειονότητα από τα 1 487 σχόλια που ελήφθησαν ήταν υπέρ της παρέκκλισης. Πολλοί παρεμβαίνοντες περιέγραψαν τα μειονεκτήματα των διαθέσιμων εναλλακτικών τεχνικών: οι βασιζόμενες στη θερμοκρασία μέθοδοι επεξεργασίας μπορούν να βλάψουν ορισμένα υλικά· η χρήση άλλων δραστικών ουσιών αφήνει τοξικά κατάλοιπα στα τεχνουργήματα, τα οποία απελευθερώνονται σταδιακά στο περιβάλλον· η χρήση αζώτου σε κυλίνδρους δεν επιτρέπει τον έλεγχο της σχετικής υγρασίας στην περιοχή επεξεργασίας, ο οποίος απαιτείται για την επεξεργασία ορισμένων υλικών.

([5]) 83η, 84η, 85η και 86η συνεδρίαση της ομάδας εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής, αποτελούμενης από εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, που πραγματοποιήθηκαν τον Μάιο, τον Ιούλιο, τον Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο του 2019, αντίστοιχα. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0.

(15) Δύο διεθνείς οργανισμοί που εκπροσωπούν μουσεία και τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς —το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων και το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών— έχουν εκφράσει την πρόθεσή τους να υποβάλουν αίτηση για να συμπεριληφθεί το επιτόπου παραχθέν άζωτο στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, ώστε να μπορούν τα κράτη μέλη να χορηγούν άδεια σε προϊόντα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο χωρίς να χρειάζεται παρέκκλιση σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 3 του εν λόγω κανονισμού. Η υποβολή της αίτησης αναμένεται το δεύτερο εξάμηνο του 2021. Ωστόσο, η αξιολόγηση μιας τέτοιας αίτησης, η συμπερίληψη της ουσίας στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 και η απόκτηση αδειών για τα προϊόντα απαιτούν χρόνο.

(16) Η αίτηση δείχνει ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις στο Βέλγιο, αφού όλες οι εναλλακτικές τεχνικές που είναι προς το παρόν διαθέσιμες έχουν μειονεκτήματα είτε επειδή είναι ακατάλληλες για την επεξεργασία όλων των υλικών είτε γιατί έχουν πρακτικά μειονεκτήματα.

(17) Με βάση τα ανωτέρω επιχειρήματα, δικαιολογείται το συμπέρασμα ότι το επιτόπου παραχθέν άζωτο είναι σημαντικό για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Βέλγιο και ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να επιτραπεί στο Βέλγιο να χορηγήσει άδειες για τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

(18) Η ενδεχόμενη συμπερίληψη του επιτόπου παραχθέντος αζώτου στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 και η επακόλουθη αδειοδότηση προϊόντων που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο από τα κράτη μέλη απαιτούν χρόνο. Συνεπώς, είναι πρόσφορο να επιτραπεί παρέκκλιση για μια χρονική περίοδο τέτοια που να επιτρέψει να ολοκληρωθούν οι σχετικές διαδικασίες,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το Βέλγιο μπορεί να επιτρέψει τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς έως τις 31 Δεκεμβρίου 2024.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο του Βελγίου.

Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2021.

Για την Επιτροπή
Στέλλα ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ
Μέλος της Επιτροπής